

ארבעים שנה להסכם השלום עם מצרים ומה הלאה?

מאת ד"ר (סא"ל מיל") שאול ברטל

מבט מבס"א, מס' 1,123, 26 במרץ 2019

תקציר: על רקע החזון ואומץ הלב הנדירים שגילו ראש ממשלת ישראל מנחם בגין ונשיא מצרים אנואר סאדאת בחתימתם על הסכם השלום לפני ארבעים שנה מצטיירת ההנהגה הפלסטינית כסרבנית בלתי נלאית ומחמיצה סדרתית של הזדמנויות לשלום. ניתן רק לקוות שראשי מדינות ערב, המגלים לאחרונה נכונות פוחתת להמשיך ולהיות בני ערובה של הסרבנות הפלסטינית, ימשיכו בדרכו האמיצה של סאדאת.

השבוע חל יום השנה הארבעים להסכם השלום הישראלי-מצרי. להסכם נלוו הסכמי המסגרת שנחתמו בקמפ דייוויד (ספטמבר 1978) בתיווכו של נשיא ארה"ב דאז ג'ימי קרטר. אין ספק שראש ממשלת ישראל מנחם בגין ונשיא מצרים אנואר סאדאת גילו חזון מדיני ואומץ לב פוליטי נדירים בגישתם לפתרון הסכסוך. בספקטרום הערבי התבלטה מצרים כמדינה פורצת דרך לעומת ההנהגה הפלסטינית אשר ממשיכה מאז להחמיץ שוב ושוב הזדמנויות לשלום.

בזיכרונותיו מציין קרטר כי שלח שליחים ליאסר ערפאת ולאש"ף לשכנעם להצטרף ליוזמת סאדאת ולוועידת השלום בקמפ דייוויד. גם סאדאת ניסה לשכנע את ערפאת להצטרף ליוזמת השלום לפני ואחרי ביקורו ההיסטורי בירושלים, ואולם הפלסטינאים סירבו. בראיון לעיתון אלחואדת' ב-30.12.1977, חודש בלבד לאחר ביקורו בירושלים, ציין סאדאת את הסרבנות הפלסטינית לכל הסדר וטען כי נוקשותם לקבל הכול או לא כלום הובילה אותם מאז ימי המנדט להחמיץ כל הזדמנות לפשרה. סאדאת אף ציטט את מלך עיראק פייסל לפיו "הפלסטינאים כלל אינם רוצים פתרון". שר החוץ המצרי בוטרוס ע'אלי, לימים מזכ"ל האו"ם, גרס באותה עת כי "צריך להפסיק אחת ולתמיד את הטיפול המוגזם בנושא הפלסטיני".

סאדאת לא התעלם מהבעיה הפלסטינית. להיפך, הוא התמודד עמה באומץ כפי שבא לידי ביטוי בנאומיו ובהסכם המסגרת לשלום עליו חתם עם ישראל בספטמבר 1978 שניסה לקדם את עניינם של הפלסטינים בהציעו תכנית אוטונומיה ביהודה ושומרון ורצועת עזה לפרק זמן של חמש שנים שלאחריה יכון הסדר קבע (אם כי הצדדים לא הסכימו כי הסדר הקבע יוביל בהכרח למדינה פלסטינית).

אולם פעם אחר פעם הוכח כי אמרתו של אבא אבן לפיה "הפלסטינים מעולם לא החמיצו הזדמנות להחמיץ הזדמנות" הינה תיאור עובדתי של המציאות. בספרי הלימוד הפלסטינים אין כמעט התייחסות להסכמי קמפ דייויד, וסאדאת מתואר בתקשורת הפלסטינית כבוגד בעניין הערבי. בוועידתה הלאומית הרביעית שנערכה בלבנון ב-28.4.1981, עם השלמתו של יישום הסכם השלום הישראלי-מצרי, קיבלה החזית העממית לשחרור פלסטין - הארגון השני בחשיבותו באש"ף - החלטה המתנגדת ליוזמת השלום של קמפ דייויד (קרי - תוכנית האוטונומיה של בגין), שכן קבלת יוזמת השלום משמעותה סיום הבעיה הפלסטינית. החלטות דומות התקבלו גם על-ידי ארגון פת"ח והן שרירות וקיימות עד היום. מאז דחייתה את השלום הישראלי-מצרי, ולמרות כניסתה לתהליך "שלום" במסגרת הסכמי אוסלו, הספיקה ההנהגה הפלסטינית לדחות את הצעותיהם של חמישה ראשי ממשלה ישראלים – ובכללם בנימין נתניהו בנאום בר-אילן המפורסם - להקמתה של מדינה פלסטינית ברצועת עזה ובמרבית שטחי יו"ש.

כפי שהולך ומתחוויר לאחרונה, ראשי מדינות ערב מגלים נכונות פוחתת והולכת להמשיך ולהיות בני ערובה של הסרבנות הפלסטינית. ניתן רק לקוות שרבים מהם ימשיכו בדרך האמיצה ורבת החזון שהתווה הנשיא סאדאת לפני ארבעים שנה.

**ד"ר (סא"ל מיל') שאול ברטל, שימש בשורת תפקידי ביטחון ביהודה ושומרון. מרצה לעניינים פלסטיניים ואסלאם פונדמנטליסטי באוניברסיטת בר-אילן.*